

Rädda Barnens remissvar – Utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga (Diarienummer: S2026/00342)

Inledning

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss Utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga (Diarienummer: S2026/00342). Rädda Barnen svarar på remissen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som grund. Till stöd i tolkningen av barnkonventionen använder sig Rädda Barnen främst av uttalanden från FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté).

Sammanfattning

Rädda Barnen avstyrker förslaget i sin helhet.

Elektronisk övervakning är idag en straffrättslig påföljd, och det är ytterst problematiskt att använda det som en förebyggande insats inom socialtjänsten. Rädda Barnen anser att förslagen innebär ett steg i en förskjutning av socialtjänstens uppdrag, från stöd och skydd till kontroll och repression.

Rädda Barnen finner det anmärkningsvärt att regeringen går emot en så stor majoritet av remissinstanserna och deras tydliga avstyrkanden, såsom Socialstyrelsen, Brå, JO, akademien och barnrättsorganisationer. Sett till bedömningarna i dessa remissvar så blir det påtagligt att förslaget går emot såväl vetenskap som beprövad erfarenhet samt barns lagstadgade rättigheter. Även fackförbund, SKR samt Sveriges socialchefer avstyrker förslagen, vilket även visar på motstånd från representanter från såväl arbetsgivare som professionen.

Rädda Barnen ser det även som problematiskt att de olika delarna i promemorian om en lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare barn och unga där samtycke saknas (Ds 2024:30) delas upp i flera delar i utkast till lagrådsremiss. Det gör det svårt att göra en bedömning av helheten och vad lagförslagen sammantaget kan få för konsekvenser.

Sammantaget kan Rädda Barnen konstatera att det finns ett stort antal reformer som är aktuella inom socialtjänstens område, som berör barn och unga. Detta sker parallellt med att socialtjänsten är i full gång med omställningen till den nya socialtjänstlagen. Rädda Barnen hade önskat en helhetssyn av alla pågående reformer inom socialtjänstens område, för att bättre kunna göra en gedigen bedömning kring hur de olika reformerna påverkar varandra, samt även den pågående omställningen till den nya socialtjänstlagen.

5 Det ska införas en möjlighet att besluta om elektronisk övervakning för vissa barn och unga

Utkastet föreslår att:

”Det ska införas en möjlighet att med hjälp av elektronisk övervakning kontrollera att ett barn eller ung person följer en av socialnämnden beslutad särskild föreskrift om en skyldighet att under vissa tider uppe hålla sig i bostaden eller annan anvisad plats som kan likställas med bostad.”

Rädda Barnen avstyrker förslaget. Förslaget överensstämmer med det förslag som framkom i promemorian, och även då avstyrkte Rädda Barnen. Även en lång rad remissinstanser, såväl kommuner, SKR, JO, barnrättsorganisationer, fackförbund, akademien samt regeringens egna expertmyndigheter avstyrkte förslagen.

Rädda Barnen anser att elektronisk övervakning hör hemma inom det straffrättsliga området som påföljd för ett brott – och att det blir en farlig sammanblandning när det nu blir en förebyggande insats för socialtjänsten. Rädda Barnen har en stark oro över att förslagen ska innebära en målkonflikt mellan socialtjänstens grunduppdrag att ge stöd, skydd och insatser till barn och deras familjer, i relation till andra tilläggsuppdrag för socialtjänsten; att utöva kontroll och repression gentemot barn och vuxna som begått, eller riskerar att begå, brott.

Likt i Rädda Barnens remissvar för promemorian anser vi fortsatt att förslaget riskerar att bli kontraproduktivt då det inte har bäring i vetenskap och beprövad erfarenhet, då det inte är en ändamålsenlig och effektiv åtgärd för att förebygga brott eller utsatthet. Därtill går förslaget emot intentionen i nya Socialtjänstlagen – med ambitionen om en kunskapsstyrd, tillgänglig, tillitsskapande socialtjänst som arbetar tidigt och förebyggande. Att socialtjänsten i stället blir föremål för insatser som syftar till kontroll och repression riskerar att gå tvärtemot lagens intention.

Trots det breda motståndet från remissinstanserna, framkommer ett resonemang i utkastet att det ändå bedöms nödvändigt att gå vidare med elektronisk övervakning. Huvudargumentet för detta är den allvarliga utvecklingen av grov kriminalitet hos barn och unga, och att allt fler yngre barn har en koppling till gängkriminalitet och rekryteras för att begå grova brott.

Rädda Barnen vill här understryka att vi till fullo delar bilden av allvaret i denna utveckling, men att det därför bör ställas ännu högre krav på att insatser som syftar till att stävja utvecklingen har bäring i vetenskap och beprövad erfarenhet kring vad som faktiskt fungerar, och är i linje med barns lagstadgade rättigheter.

Det förslag som nu presenteras går emot en i princip enig forskarkår, expertmyndigheter, barnrättsorganisationer, fackförbund, socialchefer och SKR. Att trots det förbise den allvarliga kritik som riktas mot förslagen kan inte motiveras av den allvarliga samhällsutvecklingen.

Rädda Barnen anser även att förslaget går emot barns rättigheter enligt såväl barnkonventionen som regeringsformen. Detta då utkastet till lagrådsremiss, likt förslaget i

promemorian, inte kunnat visa på hur elektronisk övervakning är ett ändamålsenligt verktyg för att förebygga utsatthet och kriminalitet för den tänkta målgruppen. Därmed blir åtgärden oproportionerlig kopplat till barnets rätt till privatliv, integritet och rörelsefrihet.

6 Regleringen om elektronisk övervakning

6.1 Förvaltningsrätten ska efter ansökan av socialnämnden pröva frågor om elektronisk övervakning

Utkastet till lagrådsremiss föreslår att frågan om elektronisk övervakning ska prövas av förvaltningsrätten, efter ansökan från socialnämnden. Detta skiljer sig från promemorians förslag, där det föreslogs att socialnämnden själva skulle besluta om elektronisk övervakning.

Då Rädda Barnen avstyrker förslaget om elektronisk övervakning i sin helhet, så avstyrker Rädda Barnen även de förslag som reglerar bestämmelsen. Däremot bedöms det ur rättssäkerhetssynpunkt, som ett marginellt bättre förslag än att låta socialnämnden själva fatta beslut om en så pass ingripande åtgärd som elektronisk övervakning.

Flera remissinstanser har lyft att förslaget om elektronisk övervakning riskerar att spä på misstro mot socialtjänsten, och göra det svårare för socialtjänsten att arbeta med tillit, tillgänglighet och förtroende. Utkastets bedömning är att denna risk går att förebygga genom att låta förvaltningsrätten fatta beslut i stället – på så vis kan förtroendet för socialtjänsten upprätthållas.

Rädda Barnen delar inte bedömningen om att förtroendet för socialtjänsten kommer kunna upprätthållas med denna reglering. Förslaget innebär att det är socialnämnden som gör en bedömning och därefter skickar en ansökan till förvaltningsrätten. För det barn, eller den förälder, som berörs av beslutet, kommer beslutet och bedömningen ändå att kopplas till socialtjänsten snarare än domstolen. Detta bedömer Rädda Barnen kommer bli på samma sätt som att misstro och missnöje vid ett beslut om LVU ofta kopplas till socialtjänsten snarare än domstolen, även om det är domstolen som fattar beslutet.

6.3 Förutsättningar för när elektronisk övervakning får beslutas

Det föreslås i utkastet till lagrådsremiss, likt i promemorian, att elektronisk övervakning endast ska få beslutas om det på grund av konkreta omständigheter finns skäl att anta att barnet eller den unge inte kommer att följa den särskilda föreskriften, och den elektroniska övervakningen behövs för att förhindra eller förebygga att barnet eller den unge involveras i eller ägnar sig åt brottslig verksamhet.

I utkastet föreslås även att vid beslut om elektronisk övervakning bör det göras en proportionalitetsbedömning. Vidare bör det som är bäst för barnet eller den unge vara avgörande vid bedömningen av om elektronisk övervakning ska få ske.

Rädda Barnen avstyrker förslaget.

Rädda Barnen bedömer regleringen som problematisk och ser stora svårigheter med

tillämpningen. Likt Rädda Barnen redan lyft, så har inte utkastet till lagrådsremiss kunnat visa på att elektronisk övervakning för att förebygga att barn hamnar i kriminalitet faktiskt fungerar. Tvärtom har i princip samtliga remissinstanser lyft att förslagen saknar vetenskaplig förankring och evidens. Därmed blir det ytterst svårt att göra en bedömning hur och när förslaget behövs, samt även proportionalitets- och barnets bästa-bedömning. Rädda Barnen har svårt att se några exempel där denna åtgärd skulle kunna vara nödvändig, proportionerlig samt till barnets bästa.

6.7 Närmare bestämmelser om verkställigheten

Utkastet föreslår att det är Statens institutionsstyrelse (SiS) som efter beslut av domstol ska montera elektronisk övervakning, samt kontrollera att barnet inte vistas inom bestämda områden, samt skyndsamt rapportera till socialnämnden vid larm.

Rädda Barnen avstyrker förslaget.

Då elektronisk övervakning har svag förankring i vetenskap och beprövad erfarenhet riskerar denna typ av insats att tränga undan de insatser som har dokumenterad effekt för barn och unga i riskzon för kriminalitet – med stödinsatser för såväl barn som föräldrar.

Rädda Barnen vill, liksom remissvaret för promemorian, påminna om promemorians konstaterande av Danmarks erfarenhet av införandet av elektronisk övervakning för denna målgrupp: Promemorian redogjorde för att Danmark avskaffade insatsen kort efter att den infördes på grund av *”att möjligheten till elektronisk övervakning inte ansågs vara rätt väg för att förebygga ett kriminellt och asocialt beteende samt att elektronisk övervakning inte kunde ersätta en konsekvent pedagogisk omsorg från stabila vuxna. Vidare konstaterades i förarbetena att elektronisk övervakning innebar ett stort ingrepp i den enskildes personliga integritet samt att det hade karaktären av en sanktion vilket kunde bidra till ytterligare stigmatisering av barnet eller den unge. Det påtalades också att användningen av elektronisk övervakning som ett led i en socialpedagogisk insats inte hade efterfrågats av kommunerna.”*

Stockholm 2026-03-20

Sofia Tuvestad
Press- och Påverkanschef, Rädda Barnen

